

mr. Adnan Fočo

Fakultet za Javnu upravu Univerziteta u Sarajevu

UDK 343.21(497.6)

341.4

ODNOS IZMEĐU DOMAĆEG I MEĐUNARODNOG KRIVIČNOG PRAVA – TEORIJA I PRAKSA NA PRIMJERIMA BOSNE I HERCEGOVINE

SAŽETAK

Na osnovu ovog malog poređenja i pregleda primjene načela i prakse domaće i međunarodnog krivičnog prava, jasno se vidi da postoji međunarodno krivično pravo, ne samo kao naučna, već i aplikativna disciplina čije se norme primjenjuju i u domaćem krivičnom pravnom procesu. Takva praksa i pravno iskustvo, kao što ćemo pokazati, ima svoju historiju koja seže u historiju ratovanja i državnih sukoba, ali ima i svoju sadašnjost i budućnost.

Teorijski sporovi, pa i osporavanja nekih autora o validnosti i snazi međunarodnog krivičnog prava i njegova inkorporiranost u domaće zakonodavstvo ili njegova usklađenost ostaje i dalje u sferi rasprava, pa i različitih pristupa.

Ključne riječi: krivično pravo, međunarodno pravo, krivični zakon, krivične norme, zakon i praksa, presuda, procesuiranje zločina, usklađenost normi i odredbi krivičnog prava, Dejtonski mirovi sporazum.

UVOD

Krivično pravo je u svojoj suštini državno pravo, jer iza njega stoji monopol države. Tako je i sa krivičnim pravom BiH. Stoga bismo mogli reći da u BiH postoji krivično pravo na nivou države, iako ga čini skup zakona koji su doneseni i koji se provode u okviru njena dva entiteta i Distriktu Brčko. U suštini, zakoni Entiteta i Distrikta zajedno sa krivičnim zakonom BiH čine jedinstveno krivično zakonodavstvo BiH. Za naše prilike je to bitnije i važnije nego za neke druge zemlje, jer se radi o složenim nadležnostima koje su povjerene entitetima i što su ovlasti centralnih organa države BiH u odnosu na druge vrlo reducirane. Pored te naznake i ograničenja, krivičnom zakonodavstvu kao jedinstven sistem ima za građane BiH veliko značenje, jer pomoću pravnih normi i procesa koji se pred sudovima vode, ima dalekosežno značenje kako za vladavinu prava tako i za pomirenje naroda i izlazak iz stanja društvene neodgovornosti za počinjena djela u toku rata na prostorima BiH.

Nije samo BiH složen oblik državnog uređenja i redistribuiranosti krivično-pravne legislative. To je specifičnost i mnogih drugih zemalja, kao što su: SAD-e, Švicarska, Njemačka i Austrija, koje također imaju složenu zakonodavnu regulativu. Većina zemalja nema jedinstveno, na jedan i u okviru jednog propisa ili pak nivoa vlasti, uređenu krivičnopravnu oblast.

Zahvaljujući nepostojanju unificiranog načina uređivanja krivičnopravne oblasti i razina na kojima se ona donosi i primjenjuje, u pravnoj teoriji razvile su se i dvije koncepcije ili pravca koji smatraju da se teško može govoriti o međunarodnom krivičnom pravu kada ono nije jedinstveno i unificirano u jednom broju zemalja i njihovoj pravnoj praksi. Drugi krug ili broj teoretičara smatra da nije važna pravna unifikacija već načelo koje u bitnome uspostavlja sistem krivičnog prava kao univerzalnog i obavezujućeg za sve zemlje koje ista krivična djela smatraju i tretiraju na načelima univerzalnih vrijednosti, a time i odgovornosti.

U ovom radu polazimo od stajališta da postoji međunarodno krivično pravo, jer takvom konceptu teži sve veći broj obavezujućih načela i rezolucija Ujedinjenih nacija, kao i unifikacija pravne legislative od strane Evropske zajednice.

Drugo naše polazište ogleda se u tvrdnji da bosanskohercegovačko međunarodno krivično pravo stoji u bliskom odnosu sa međunarodnim krivičnim pravom i da imaju zajedničku funkciju suzbijanja kriminaliteta. U Dejtonskom sporazumu i drugim međunarodnim sporazumima utvrđeno je da međunarodno krivično pravo ima prednost nad domaćim krivičnim pravom i to je, rekli bismo, velika novina u odnosu na druge Ustave i pravne sisteme.

Da bismo razumjeli ove postavke nužno je da pobliže naznačimo ustavne norme posvećene ulozi države BiH i njenim nadležnostima u sferi uređivanja i izvođenja pravnog poretka.

USTAVNO USTROJSTVO BOSNE I HERCEGOVINE

Bosna i Hercegovina je Dejtonskim mirovnim sporazumom uspostavljena kao država sa dva Entiteta i sa veoma složenom pravnom strukturom i komplikovanim nadležnostima. Ono što je posebna karakteristika Bosne i Hercegovine jeste da je Dejtonski mirovni sporazum u suštini njen Ustav, kojim se uređuje državno-pravno uređenje i nadležnosti, te struktura vlasti i njena razdioba, ne samo u okviru zakonodavne, izvršne i sudske vlasti, već, prije svega, nadležnosti između države Bosne i Hercegovine i njenih entiteta. Ustavne preambule ili načela predstavljaju značajan napredak u formalno pravnom, ali i suštinskom odnosu procesa demokratizacije društva. Ona polaze od temeljnih principa kojima se uspostavljaju ustavnopravna načela poštivanja ljudskih prava i demokratski sistem vlasti. U preambuli se veoma jasno ističe da se poredak i sistem koji se izvodi kroz konkretne odredbe Ustava, oslanja na poštovanje ljudskog dostojanstva, slobode i jednakosti, da su njegove odredbe posvećene miru, pravdi, toleranciji i pomirenju, da demokratski organi

vlasti i pravične procedure najbolje stvaraju miroljubive odnose unutar pluralističkog društva u želji da podstaknu opće blagostanje i ekonomski razvoj kroz zaštitu privatnog vlasništva i unapređenje tržišne privrede, vođeni ciljevima i načelima Povelje Ujedinjenih naroda, opredijeljeni za suverenitet, teritorijalni integritet i političku nezavisnost Bosne i Hercegovine u skladu sa međunarodnim pravom, odlučni da osiguraju puno poštovanje međunarodnog humanitarnog prava, inspirirani Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima, međunarodnim paktovima o građanskim i političkim pravima, odnosno o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima i Deklaracijom o pravima lica koja pripadaju nacionalnim ili etničkim, vjerskim i jezičkim manjinama, kao i drugim instrumentima ljudskih prava¹.

Daljim ustavnim odredbama se izvode i ustavnopravno uspostavljaju načela tako da je Bosna i Hercegovina definirana kao demokratska država koja funkcioniра u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora.

U svom sastavu i teritorijalnoj organizaciji Bosna i Hercegovina se sastoji od dva entiteta: Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske. Ovu ustavnu odredbu smo naveli iz više razloga; prvi je što se iz navedenih načela izvodi i određuje sama priroda i karakter važenja krivičnog prava, drugi razlog je što je ratom i stradanjem stanovništva Bosne i Hercegovine došlo do velike migracije i što je demografska slika nakon potpisivanja Dejtonskog sporazuma velikim dijelom izmjenjena, a treći se ogleda u činjenici da je veliki dio stanovništva izvan zemlje i da su u međuvremenu stekli razne statusе u zemljama gdje su azilanti, izbjeglice ili borave po raznim drugim osnovama.

U članu dva Ustava Bosne i Hercegovine jasno su uspostavljeni Međunarodni pravni standardi tako što se prava i slobode predviđene u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Dakle, Ustav navedenu Konvenciju prihvata kao sasatvni dio Ustavnog sistema i kao obavezu na kojoj se temelje dalje pravne norme. Čak se u navedenom članu izričito navodi da Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda ima prioritet nad svim ostalim zakonima.

Naveli smo samo nekoliko načela koja su Ustavom uspostavljena, a koja se odnose na prava i slobode građana. To je nužno da bi razumjeli primjenu konkretnih odredbi koje se odnose na mnogobrojne oblasti društvenog života i uspostavu pravnog sistema na novim demokratskim osnovama. Poznato je u teoriji da su pravne norme važne i valjane koliko se u praksi provode. Zato je pitanje implementacije veoma važno i od njega zavisi karakter vlasti, ali i validnost pravnih normi, a time i sam poredak i poštivanje ljudskih prava.

¹ *Preambula Ustava BiH*, „Ustav Bosne i Hercegovine“, OHR (Office of the High Representative): Sarajevo.

OSNOVNE KARAKTERISTIKE KRIVIČNOG PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE

Da bismo napravili komparaciju i uočili bitne odlike međuzavisnosti i odnosa međunarodnog i bosanskohercegovačkog krivičnog prava, nužno je da prethodno sagledamo kako se definira i određuje samo krivično pravo i šta pod tim pojmom podrazumijeva pravna teorija i društvena praksa.

Krivično pravo se najčešće određuje ili definira kao sistem zakonskih pravnih propisa kojima se određuju krivična djela i krivične sankcije, kao i osnovni uslovi za primjenu krivičnih sankcija prema izvršiocima krivičnih djela u cilju zaštite ličnih sloboda i prava čovjeka, te drugih prava i društvenih vrijednosti zagarantiranih i zaštićenih Ustavom BiH i međunarodnim pravom. Ono predstavlja onaj dio pravnog sistema čija je osnovna funkcija zaštita društva od kriminaliteta, obezbjeđivanje uslova za zajednički život ljudi u društvu organizovanom u državi kao najvišem obliku društvene organizacije. Da bi se ta funkcija ostvarila, krivičnim pravom se određuje koja ljudska ponašanja predstavljaju krivična djela, koje krivične sankcije i pod kojim uslovima se mogu primjenjivati prema izvršiocima takvih djela. Krivično pravo sadrži materijalni i formalni elemenat koji se pojedinačnim zakonom uređuje, a u društvenoj teoriji pojmovno i sadržajno razrađuje i određuje.

Materijalni elemenat, tj. sadržinu krivičnog prava čini određivanje krivičnog djela, krivične odgovornosti i krivične sankcije u cilju ostvarenja zaštite. Formalni elemenat se ogleda u tome što se i krivična djela i krivične sankcije, kao i uslovi za njihovu primjenu mogu određivati samo zakonom, što znači da je krivično pravo zakonsko pravo i najčešće usklađeno sa međunarodnim normama koje važe za sve zemlje koje imaju demokratski poredak i sistem vlasti. Materijalna karakteristika krivičnog prava sastoji se u njegovoj funkciji zaštite najznačajnijih društvenih dobara i vrijednosti određene države. Ta zaštita se ostvaruje propisivanjem, izricanjem i izvršavanjem sankcija koje imaju prinudni karakter, a koje se primjenjuju prema izvršiocima krivičnih djela kojima se povređuju ili ugrožavaju zaštićene vrijednosti².

U pravnoj teoriji, krivično pravo se dijeli na domaće i međunarodno. Izvori domaćeg krivičnog prava su domaći krivični zakoni (KZBiH, KZRS, KZFBiH, KZ Distrikta Brčko), a izvori međunarodnog krivičnog prava su: međunarodni pravni akti (Statut Haškog tribunala, Statuti tribunala za: Ruandu, Siera Leone, Istočni Timor, Irak,...). U pravnoj teoriji za domaće krivično pravo se upotrebljava termin nacionalno pravo ili nacionalno zakonodavstvo.

² Slično stajalište iznose autori Nikola Srzentić, Aleksandr Stajić i Ljubiša Srzentić u djelu *Krivično pravo*, izdavač: Univerzitet u Travniku, Pravni fakultet Kiseljak: 2009.

MEĐUNARODNO KRIVIČNO PRAVO

Danas se u krivičnopravnoj literaturi postavlja pitanje da li uopće postoji međunarodno krivično pravo. Jedna grupa teoretičara tvrdi da je domaće krivično pravo dovoljno i da ne postoji potreba definirati i uspostavljati međunarodno krivično pravo, dok, pak, druga grupa tvrdi da međunarodno krivično pravo postoji i da je ono, ne samo u historiji, već i u sadašnjosti uspostavljeno i da je doprinijelo da se mnoga djela i akti na jedinstven način tretiraju u krivičnopravnoj praksi kako pojedinih zemalja tako i u primjeni međunarodnih institucija, pa čak i posebnih sudova. Zato se pitanje međunarodnog krivičnog prava ograničava na pitanje prostornog važenja. Kada se spomene pojam međunarodno krivično pravo s pravom se postavlja pitanje na koje se zemlje odnose i kakvu snagu imaju međunarodni propisi, ko ih realizira i sprovodi.

U literaturi je pored međunarodnog krivičnog prava poznat i pojam međudržavnog ili supranacionalnog krivičnog prava. Ovaj pojam označava skup pravnih propisa koji određuju međunarodna krivična djela, iako bi naziv međudržavno krivično pravo, po mišljenju prof. Balića, bolje odgovarao današnjem stepenu razvitka krivičnog prava³. Većina autora danas pod pojmom međunarodnog krivičnog prava podrazumijeva skup pravnih pravila ustanovljenih od Organizacije Ujedinjenih nacija ili ugovorima između država kojima se određuju međunarodna krivična djela i odgovornost počinitelaca tih djela. Pod međunarodnim krivičnim pravom se podrazumijeva skup pravnih normi ustanovljenih od međunarodne zajednice ili ugovorom između država kojima se napadi na međunarodne odnose, izraženi u narušavanju mira ili u povredama čovječnosti u miru i ratu, kao i napadi na druge vrijednosti koje su od značaja za cjelokupno čovječanstvo, određuju kao međunarodna krivična djela i kojima se određuje odgovornost počinitelaca tih djela. S obzirom na tendenciju razvitka međunarodnog krivičnog prava, koja je ispoljena posljednjih decenija, može se pretpostaviti dalje proširivanje sadržine međunarodnog krivičnog prava. S obzirom na unifikaciju krivičnih djela u mnogim zemljama, postavilo se pitanje unifikacije krivičnog zakonodavstva. U krivičnopravnoj praksi se najčešće u međunarodna krivična djela, bez obzira kojim su aktom ustanovljena, ubrajaju: narušavanje mira, povrede čovječnosti u miru i ratu, kao i napadi na druge vrijednosti koje su od značaja za čovječanstvo u cjelini. Ovo su opća načela i djela koja svaka država prihvata i zato imaju snagu međunarodnog krivičnog zakonodavstva.

U dosadašnjem periodu više se insistiralo da neka društveno opasna djela, koja imaju međunarodni karakter, budu utvrđena kao kažnjiva u svim zemljama, nego što je govoreno o jednom kompleksnom međunarodnom krivičnom pravu. U takva djela prvenstveno spadaju ratni zločin, zločin genocida i neka krivična djela protiv međunarodnih odnosa. Načela međunarodnog krivičnog prava i pitanje

³ Vidjeti u: Hasan Balić, *Krivično pravo*. Pravni fakultet Kiseljak, 2009, str. 15.

unifikacije krivičnog prava doprinijela bi jedinstvenom odnosu prema krivičnim djelima za sve građane i njihove države. To je ideja koja se afirmira u teorijskom modelu uspostave jedinstvenog ili međunarodnog krivičnog prava i čemu teži evropski integracijski prostor. Ta ideja po mišljenju prof. Balića do sada nije mogla biti realizirana zbog razlika u društveno-ekonomskim uređenjima i u pravnim sistemima pojedinih država. Danas se sve manje govori o jednom kompleksnom međunarodnom krivičnom pravu, a više se insistira na tome da neka društveno-opasna djela, koja imaju međunarodni karakter, budu utvrđena kao kažnjiva djela u svim zemljama. To su u prvom redu ratni zločini, zločin genocida i neka krivična djela protiv međunarodnih odnosa.

U pravnoj teoriji postoji rašireno mišljenje da razvoj međunarodnog krivičnog prava počinje završetkom Drugog svjetskog rata. Tada se ozbiljno postavilo pitanje krivične odgovornosti agresorskih država i njihovih funkcionera i vojnih komandanta za rat i zločine počinjene u njemu. Istina, ta ideja nije nova i nije nastala nakon završetka Drugog svjetskog rata; bila je prisutna i nakon završetka Prvog svjetskog rata. U cilju privođenja licu pravde zločinaca i osoba odgovornih za zločine i genocid, nakon Drugog svjetskog rata (8. avgusta 1945. godine) potpisan je Sporazum savezničkih sila kojim je ustanovljen Međunarodni vojni sud za suđenje ratnim zločincima iz Drugog svjetskog rata „čija krivična djela nemaju nikakvu posebnu geografsku opredjeljenost, i to bez obzira da li su oni biti optuženi pojedinačno ili kao članovi organizacije ili grupe ili u oba svojstva“ (član 1. Sporazuma). Sporazumu je bio priložen Statut Međunarodnog vojnog suda kojim su bili određeni sastav, nadležnosti i funkcija Suda. Rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih naroda od 11.12.1946. godine potvrđena su načela Međunarodnog vojnog suda i usvojen je Statut. Ti akti se danas uzimaju kao osnova međunarodnog krivičnog prava. Zločini protiv mira i ratni zločini uglavnom su bili predviđeni u Haškim i Ženevskim konvencijama iz 1907. i 1929. godine. Zločini protiv čovječnosti su prvi put predviđeni kao međunarodni delikti tek Statutom i presudom Njirnberškog suda. Određujući zločine protiv čovječnosti, Statut je dao elemente posebnog zločina, nazvanog genocidom.

Genocid je definiran kao istrebljenje rasnih i nacionalnih grupa, usmjeren protiv civilnog stanovništva određenih okupiranih oblasti, a u cilju da se unište određene rase i klase stanovništva i nacionalne, rasne ili religijske grupe, naročito Jevreja, Poljaka, Cigana i drugih⁴. Statutom Međunarodnog vojnog suda zločini su bili razvrstani u tri kategorije, i to: a) zločin protiv mira (planiranje, pripremanje, započinjanje ili vođenje agresorskog rata ili rata kojim se krše međunarodni ugovori, sporazumi, ili garancije, ili učestvovanje u nekom zajedničkom planu ili zavjeri za izvršenje ma kog gore navedenog djela); b) ratni zločin (povreda ratnih zakona ratnih običaja kao što su ubistvo, zlostavljanje ili odvođenje na prinudni rad ili za bilo koji drugi cilj civilnog stanovništva okupirane teritorije, ubistva ili zlostavljanje

⁴ Vidjeti više u: Hasan Balić, *Krivično pravo*. Pravni fakultet Kiseljak, 2009, str. 17.

ratnih zarobljenika ili lica na moru, ubijanje talaca, pljačkanje javne i privatne imovine, namjerno razaranje gradova, varoši ili sela, ili pustošenje neopravdano vojnim potrebama); c) zločin protiv čovječnosti (ubistvo, istrebljenje, porobljavanje, deportacija i ostala nečovječna djela izvršena protiv bilo kog civilnog stanovništva, prije ili za vrijeme trajanja rata ili proganjanja na političkoj, rasnoj ili vjerskoj osnovi u izvršenju, ili u vezi s bilo kojim zločinom koji spada u nadležnost Suda bez obzira da li se time vrše ili ne vrše povrede zakona one zemlje gdje su zločini izvršeni).

Navedeni Statut je značajan i po tome što je njime uspostavljeno načelo o nadmoćnosti međunarodnog prava nad nacionalnim pravom, kao i načela o individualnoj odgovornosti po međunarodnom pravu, odnosno o pojedincu kao subjektu međunarodnog prava.

SPOROVI O NADMOĆNOSTI I POSTOJANJU MEĐUNARODNOG KRIVIČNOG PRAVA

Danas se u pravnoj teoriji vode ozbiljne rasprave o tome da li postoji međunarodno krivično pravo. Na te sporove posebno je ukazao i prezentirao ih je prof. dr. Antonio Kaseze, prvi predsjednik Haškog tribunala u djelu *Međunarodno krivično pravo* (izdanje Oxford 2003. godine). On ukazuje da „znanstvenici koji osporavaju postojanje Međunarodnog krivičnog prava, tvrde da je Međunarodno krivično pravo dio Međunarodnog javnog prava zbog toga što ne postoji Međunarodni krivični zakon i Međunarodni krivični zakon o postupku.“⁵

Suprotno njima, druga grupa znanstvenika, među kojima su: prof. dr. Hasan Balić, prof. dr. Hasan Bakalović, Aleksandra Stajić, Ambera Twice, Milan Baptuš i drugi, tvrdi da je međunarodno krivično pravo steklo status samostalne naučne discipline. Osim toga, postoje institucije koje već sada kreiraju međunarodno krivično pravosuđe. To su u početku bili ad-hoc sudovi, a danas već imamo i stalni Međunarodni sud sa sjedištem u Hagu. Dakle, nedostatak Međunarodnog krivičnog zakona nadoknađuju statuti i pravila procedure i dokazivanja ovih sudova. Načelo: „O Crime, sine leg“ je vladajuće načelo i u domaćem i u međunarodnom krivičnom pravu, na što je posebno upozorio Antonio Kaseze.⁶

Ovo načelo vodi porijeklo iz latinskog jezika, a u prijevodu znači da nema krivičnog djela ako nije propisano zakonom, a pošto još uvijek nema međunarodnog zakona, ta se djela i ne mogu tretirati kao krivična. Međunarodno krivično pravo je preuzelo ovaj institut iz domaćeg krivičnog prava i kao takvo ga primjenjuje i na domaćoj i na međunarodnoj razini. Time se održava autoritet međunarodnog krivičnog prava. Ovaj institut ili supsidijarnost potvrđuje postojanje, ali i povezanost domaćeg i međunarodnog krivičnog prava.

⁵ Antonio Cassece, *Međunarodno krivično pravo*. Centar za ljudska prava Beograd, 2005. godina.

⁶ Isto, str. 47.

Ako analiziramo institute međunarodnog krivičnog prava koji su stari više stotina godina, poput gore navednog načela, poput načela krivične odgovornosti (dolus, culpa), vidjet će se da su „mens rea“ i „actus rea“, kao izrazi za krivičnu odgovornost u anglo-saksonskom pravu, ustvari nit povezivanja domaćeg i međunarodnog krivičnog prava.

Danas se smatra da nema ozbiljnog razloga da se ospori teza o postojanju međunarodnog krivičnog prava, bez obzira na to što nema unaprijed jasno definiranih sankcija, pogotovo ako se radi o odnosima između država. Države jesu pravna lica, ali je krivična odgovornost u pravilu individualna. Odgovornost može imati samo fizičko lice, npr. za zločin za koji se tvrdilo da ga je počinila SRJ pred Haškim tribunalom nije optužena SRJ, nego njen „šef“ Slobodan Milošević. Istina, ni ta optužba nije dovedena do kraja, jer je u toku suđenja optuženi umro i postupak je obustavljen.

Krivično pravo je javno, državno pravo, jer ne postoji međunarodno privatno pravo, ne postoji ni privatni sud, niti privatni zatvor. Samo država raspolaže prinudom (vojska, policija). Ako se sve ovo prenese na teren međunarodnog krivičnog prava, vidjet će se da međunarodno pravo ima monopol i na zatvore i sudove, dakle, funkcionalno gledano, međunarodna zajednica ima svoje međunarodno pravo.

Iz svega ovog se može izvesti zaključak da su u pravu oni teoretičari koji smatraju da postoji međunarodno krivično pravo.

Između domaćeg i međunarodnog krivičnog prava postoji bliska i čvrsta veza. Ovo kažemo zbog toga što se i jedno i drugo pravo bavi pitanjem krivičnih djela. Krivično djelo i po jednom i po drugom pravu je društveno opasno djelo koje može izvršiti fizičko lice, bilo kao pojedinac ili udruženo u zločinačku organizaciju. Dakle, i jedno i drugo pravo poznaje institut izvršilaštva i saučesništva. Najnovije presude međunarodnih sudova čini se da su proširile pojam saučesništvo u domaćem krivičnom pravu. Presude Haškog tribunala su pojam „zločinački poduhvat“ proširile, i kao takva, kvalifikacija djela je prihvaćena i u domaćem krivičnom pravu.

U našem zakonodavstvu nije postojao pojam zločinačkog poduhvata, a sada je takva radnja i djelo prihvaćeno i institucionalizirano. Iz navedenog instituta i sudske prakse vidljivo je da se i jedno i drugo, i međunarodno i domaće pravo naslanjaju jedno na drugo. Međutim, kada dođe do kolizije ili sukoba pravnih kvalifikacija ova dva prava, prednost ima međunarodno krivično pravo.

ZAKLJUČAK

Na osnovu ovog malog poređenja i pregleda primjene načela i prakse domaćeg i međunarodnog krivičnog prava jasno se vidi da postoji međunarodno krivično pravo, ne samo kao naučna, već i aplikativna disciplina čije se norme primjenjuju i u domaćem krivičnom pravu. Takva praksa i pravno iskustvo, kao što

smo pokazali, ima svoju historiju koja seže u historiju ratovanja i državnih sukoba, ali ima i svoju sadašnjost i budućnost.

Teorijski sporovi, pa i osporavanja nekih autora o validnosti i snazi međunarodnog krivičnog prava i njegova inkorporiranost u domaće zakonodavstvo ili njegova usklađenost, ostaje i dalje u sferi rasprava, pa i različitih pristupa. Ova pitanja su svakako i dalje interesantna za istraživanje i proučavanje.

Praktična strana interesovanja jeste efikasnost domaćeg i međunarodnog krivičnog prava. Ključno pitanje koje traži odgovor jeste da li međunarodno krivično pravo sputava efikasnost nacionalnog krivičnog prava?! Rad Haškog tribunala i enormno dugo vođenje krivičnog postupka u pojedinim predmetima (Milošević, Karadžić) zahtjeva kritičku analizu međunarodnog krivičnog prava i njegov utjecaj na razvodnjavanje domaćeg krivičnog prava i uopće domaćeg krivičnog pravnog sistema.

LITERATURA

- [1] Ackerman, J. E., O'Sullivan, E. (2002). *Praksa i procedura Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju (sa odabranim materijalima Međunarodnog krivičnog tribunala za Ruandu)*. Sarajevo: Fond Otvoreno društvo BiH.
- [2] Balić, H. (2008). *Krivično pravo 1 i 2*. Pravni fakultet Kiseljak.
- [3] Balić, H. (2002). *Bosanska kataklizma studija slučaja Foča*. Magistarski rad.
- [4] Birdsall, A. (2006). *The International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia – Towards a More Just Order?*
- [5] Cassece, A. (2005). *Međunarodno krivično pravo*. Centar za ljudska prava: Beograd.
- [6] Čengić, A. (2007). *Težina genocida u svjetlu progona i istrebljenja kao zločina protiv čovječnosti*.
- [7] Josipović, I., Grapac, D., Novoselec, P. (2001). *Stalni međunarodni kazneni sud*. Narodne novine Zagreb - Hrvatski pravni centar.
- [8] Josipović, I. (2007). *Ratni zločini, priručnik za praćenje suđenja*. Centar za mir, nenasilje i ljudska prava: Osijek.
- [9] Nielsen, C. A. (2009). *Međunarodno kazneno pravo i povijest – Uvod u istraživački projekat*. Politička misao, god. 46, br. 4, str. 67 – 75.
- [10] Petrović, B., Jovašević, D. (2010). *Međunarodno krivično pravo*. Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu: Sarajevo.
- [11] Srzentić, N., Stajić, A., Srzentić, Lj. (2009). *Prilagođeni tekstovi iz udžbenika Krivično pravo*. Univerzitet u Travniku, Pravni fakultet Kiseljak.
- [12] Šarčević, E. (1996). *Ustav i politika*, Mladinska knjiga tiskarna: Ljubljana.
- [13] Zlatarić, B. (1979). *Međunarodno krivično pravo*. Informator: Zagreb.

Internet

- [1] Birdsall, A. (2006). *The International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia – Towards a More Just Order?* Peace Conflict & Development, Vol 8, January 2006. Dostupno na: www.peacestudiesjournal.org.uk/dl/Feb%2006%20BIRDSALL.pdf, datum pristupa: 10. septembar 2011.
- [2] *Haški tribunal III*, Osnovna dokumenta/The Hague Tribunal III, Basic Legal Documents, (2001). Beograd: Fond za humanitarno pravo.
- [3] Tomašević, G. *Međunarodno pravo i kazneni postupak*. Dostupno na: http://www.vus.hr/uploads/file/zbornik/rad_goran_tomasevic.pdf, datum pristupa 19.9.2011.
- [4] *Updated Statute of the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia*. Dostupno na: www.icty.org, datum pristupa: 12.9.2011.
- [5] http://hr.wikipedia.org/wiki/Denevske_konvencije

RELATION BETWEEN DOMESTIC AND INTERNATIONAL CRIMINAL LAW –THEORY AND PRACTICE ON THE EXAMPLES OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

ABSTRACT

On the basis of this little comparison and review of the principles and practice of domestic and international criminal law, it is clear that there is international criminal law, not only as research but also application disciplines whose standards are applied in the local criminal justice process.

Such practice and legal experience, as we have shown, has a history that goes back into the history of war and civil conflict, but also has its present and future. Theoretical disputes, including disputes of some authors over validation and effectiveness of international criminal law and its incorporation into domestic legislation or its alignment, remains in the sphere of debate and even different approaches.

Key words: criminal law, international law, criminal act, criminal standards, law and practice, verdict, crime processing, harmonization of standards and regulations of criminal law legislation, Dayton peace agreement.